

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Voorjaarsnota 2026 Duiven

Zaak- & documentnr. : Z/26/148828 201729044

Opsteller : Mark Jordens

Portefeuillehouder : Wethouder Overduin

Team : Financiën&Belastingen

Telefoonnr: 0630201341

Samenvatting

Voor u ligt de Voorjaarsnota 2026. De Voorjaarsnota 2026 is, zoals vooraf is afgesproken, beleidsarm. De in deze Voorjaarsnota ingebrachte nieuwe wensen worden wel in beeld gebracht, maar niet gehonoreerd. Mogelijk kunnen die zaken in aanloop naar de begroting alsnog worden doorgevoerd. Op het moment van vaststellen van deze Voorjaarsnota is het coalitieakkoord net bekend, daarom is in deze nota nog geen rekening gehouden hiermee. De gevolgen daarvan zullen straks in de Meerjarenbegroting 2027-2030 mee worden genomen.

Het financiële beeld dat deze Voorjaarsnota weergeeft is tot en met 2029 negatief. In 2030 is het saldo weer positief. Zonder maatregelen zal er in 2027 geen sluitende begroting zijn. Voor het oplossen van de tekorten worden voorstellen gedaan. In aanloop naar de begrotingsbehandeling in november kunnen de gekozen maatregelen dan vervolgens worden verwerkt.

Beslispunten

1. De budgetten voor het lopende jaar 2026 en de begrotingsjaren 2027-2030 conform de toelichtingen bij de autonome ontwikkelingen van de 3 programma's van de Voorjaarsnota aan te passen.
2. De financiële consequenties van de jaarschijven conform begrotingswijziging te verwerken.
3. De investeringskredieten voor de in de Voorjaarsnota bij ieder programma genoemde bedragen beschikbaar te stellen. Dat zijn dus de kredieten voor de renovatie van de speeltuinen, de i-pads voor raadsleden, de bovengrondse herinrichting St. Antoniusstraat, de ontsluiting van woonwagenveld Westsingel en de strategische grondaankoop in het tussengebied.
4. Een duidelijk kader afgeven om te komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting 2027-2030.

Aanleiding

Conform onze planning- en controlcyclus wordt aan de raad een Voorjaarsnota voorgelegd met daarin de voorstellen van het college voor speerpunten en beleid voor de komende jaren.

De Voorjaarsnota 2026 doorloopt een afwijkend proces dan normaal. De gemeenteraadsverkiezingen begin dit jaar zijn achter de rug, een nieuwe coalitie vormt zich en er wordt gewerkt aan de voorbereiding van het herindelingsontwerp. In deze nota kan nog geen rekening worden gehouden met het nieuwe coalitieakkoord en aan de mogelijke herindeling zitten gevolgen verbonden die op de verschillende beleidsvelden van invloed kunnen zijn. De winkel draait echter door en de nieuwe gemeenteraad moet in aanloop naar de Meerjarenbegroting 2027-2030 in de gelegenheid worden gesteld hun budgettaire taak te kunnen uitvoeren.

Voorafgaand aan het proces van deze Voorjaarsnota is om bovengenoemde redenen reeds gecommuniceerd met de gemeenteraad dat dit een beleidsarme Voorjaarsnota gaat worden. Dat leest u ook terug in de verschillende beleidsteksten in deze nota.

De Voorjaarsnota heeft een tweeledig karakter. Behalve de aanloop naar de Programmabegroting is het ook een eerste financiële tussenrapportage van het lopende begrotingsjaar 2026. Daarin doen zich allerlei autonome ontwikkelingen voor, wordt bestaand beleid geactualiseerd en ontstaan nieuwe wensen om de werkzaamheden zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren en daarmee de samenleving zo goed mogelijk te kunnen dienen. Vanuit het Rijk komt daarbij tot nu toe niet veel financiële ondersteuning. In de Voorjaarsnota van het Rijk is voor de gemeenten weinig aanvullende middelen opgenomen. Dat terwijl de gemeente door allerlei afspraken wel genoodzaakt is om leveranciers en dienstverleners meer te vergoeden dan waar zij zelf voor wordt gecompenseerd. In het Sociaal Domein stijgen de vergoedingen door loon- en prijscompensatie met bijna 5,2% terwijl er in de laatste circulaire slechts voor 2,7% is gecompenseerd.

Een en ander zorgt voor negatieve begrotingssaldi voor de komende jaren. Alleen in 2030 kan een (klein) positief begrotingssaldo worden gerealiseerd. Het begrotingsadvies van de VNG is om in ieder geval de jaarschijf voor 2027 sluitend te maken. Door het inzetten van het surplus van de Algemene Reserve kan het begrotingsjaar 2027 sluitend worden gemaakt. Die situatie vraagt wel om een heldere aanpak richting de Meerjarenbegroting. Voor het honoreren van nieuw beleid zullen dekkingsmaatregelen moeten worden aangedragen. Omdat anders immers geen sluitende begroting kan worden aangeboden. Zo kan een duidelijk kader worden afgegeven om te kunnen komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting.

Planning

Om de gevolgen van deze Voorjaarsnota te kunnen verwerken in de Programmabegroting 2027-2030 moet deze voor het zomerreces worden vastgesteld. De Programmabegroting moet volgens de Gemeentewet uiterlijk 15 november worden aangeleverd bij de Provincie. Tijdige aanlevering is een belangrijke voorwaarde om voor repressief toezicht in aanmerking te kunnen komen. Repressief toezicht is de lichtste vorm van toezicht.

Beoogd effect

De Voorjaarsnota is bedoeld om de discussie in de Raad over de te voeren beleidslijn in het komende begrotingsjaar tijdig te kunnen voeren. Door de discussie halverwege het jaar te voeren wordt de druk van de begrotingsvergadering in november gehaald. De Voorjaarsnota is daarmee de belangrijkste bouwsteen voor de nog op te stellen Meerjarenbegroting 2027-2030 en het ultieme instrument voor de Raad om invulling te geven aan haar budgetrecht.

Argumenten

1.1 De Voorjaarsnota is de start van een nieuwe p&c-cyclus.

De Voorjaarsnota kijkt vooruit naar de begroting 2027 en is ingedeeld op programmaniveau. Er zijn vier programma's: Bestuur, Maatschappij, Omgeving en Algemene Dekkingsmiddelen. Per programma worden onder andere ontwikkelingen genoemd die van invloed (kunnen) zijn op het programmadoel en de hoofdoelen en de inhoudelijke speerpunten.

1.2 Alle nieuwe ontwikkelingen zijn in beeld gebracht.

In de Voorjaarsnota worden speerpunten voor het komende jaar alsmede de onontkoombare beleidsontwikkelingen voor de komende jaren in beeld gebracht. Ondanks de lastige financiële situatie is het nodig om op bepaalde onderdelen extra geld of inzet te vragen om in de toekomst goed te kunnen blijven functioneren als lokale overheid en partner binnen de samenleving.

3.1 Investeringskredieten gaan vaak om grote bedragen.

Door de verschillende investeringskredieten apart te benoemen in de Voorjaarsnota en hiervoor een separaat beslispunt op te nemen, wordt hier meer aandacht op gevestigd en wordt recht gedaan aan de oproep van de Raad. Investeringskredieten gaan vaak om grote bedragen en de kapitaallast die hieruit voort komt, wordt structureel (voor de economische levensduur van de investering) in de ramingen opgenomen.

4.1 Alle nieuwe ontwikkelingen zijn nog niet in beeld gebracht.

In de Voorjaarsnota worden normaal gesproken alle speerpunten voor het komende jaar alsmede de nieuwe beleidsontwikkelingen voor de komende jaren in beeld gebracht. Vanwege de aanstelling van een nieuwe raad en een nieuw college is het dit jaar niet mogelijk om de speerpunten en wensen van het nieuwe college al in deze Voorjaarsnota mee te nemen. In aanloop naar de Meerjarenbegroting zal dit alsnog worden gedaan. Ondanks de lastige financiële situatie is het nodig om op bepaalde onderdelen extra geld of inzet te vragen om in de toekomst goed te kunnen blijven functioneren als lokale overheid en partner binnen de samenleving.

5.1 Financieel duurzaam beleid blijft het uitgangspunt.

Voor de gemeente Duiven is financieel duurzaam beleid altijd een belangrijk uitgangspunt. Het doel is om een structureel sluitende begroting te presenteren. Incidentele zaken mogen met incidenteel geld worden gedekt. Voor goedkeuring van de begroting door de Provincie is het in ieder geval noodzakelijk om de jaarschijf 2027 structureel sluitend te hebben. Dat is ook het begrotingsadvies van de VNG.

De ontwikkelingen van het Gemeentefonds zijn van grote invloed op dit beleid. Het lijkt er op dat het Rijk hierin de gemeenten niet veel tegemoet zal komen. In de Voorjaarsnota van het Rijk worden nauwelijks aanvullende gelden aangekondigd en experts geven aan dit ook in de Meicirculaire 2026 niet te verwachten. Het uit deze Voorjaarsnota voortkomende financiële plaatje is dan ook niet positief en vraagt om maatregelen in de komende maanden. De stand van de Algemene Reserve in combinatie met een hoge solvabiliteitsratio en een actueel beeld van het benodigde weerstandsvermogen geven ruimte om 10% van het surplus van de Algemene Reserve in te zetten als dekkingsmiddel. Daarmee kan de jaarschijf 2027 sluitend worden gemaakt. Om ook de niet gehonoreerde zaken te kunnen dekken zijn er echter aanvullende maatregelen nodig. De begrotingsadviezen van de VNG waren al grotendeels in onze voorcalculaties verwerkt. Mogelijke stelposten voor Jeugdzorg (zgn. van Ark gelden) of onderuitputting van investeringen zullen in aanloop naar de begroting worden overwogen.

Vorig jaar hebben we met het project "Financieel gezond 2026" een groot aantal financiële maatregelen opgehaald. In de Voorjaarsnota 2025 is een aantal van deze maatregelen

opgenomen om te zorgen voor een financieel duurzaam beleid. In aanloop naar de nieuwe Meerjarenbegroting 2027-2030 is het een optie om de opbrengsten van het project “Financieel gezond Duiven 2026” opnieuw te beoordelen en eventueel te gebruiken. Ook belastingverhogingen zouden een optie kunnen zijn om de tekorten op te lossen. Een combinatie van opbrengstverhogingen en kostenverlagingen ligt in de lijn van het vorig jaar ingezette beleid. Andere nieuwe maatregelen om te komen tot een sluitende begroting kunnen natuurlijk ook worden voorgesteld maar voor het opstarten van een nieuw project om maatregelen te verzamelen lijkt de tijd te kort.

Naar aanleiding van de aangenomen motie van BurgerBelangen en D66 bij de begrotingsbehandeling in november 2025 is er opnieuw gekeken naar nut en noodzaak van de bestaande bestemmingsreserves. Gekeken is of deze reserves nog altijd noodzakelijk zijn en of er 5% van de huidige stand kan worden ingeleverd. Uit deze analyse blijkt dat in totaal een bedrag van € 697.450 van het totaal van de bestemmingsreserve vrij kan vallen. Besloten zal nog moeten worden wat er vervolgens met deze gelden gebeurt. Terug laten vloeien naar de Algemene Reserve zou betekenen dat 10% van het bedrag kan worden ingezet als dekkingsmiddel voor het begrotingstekort in 2027. Het vrijgevalen bedrag kan ook direct worden ingezet als dekking voor incidentele zaken. In aanloop naar de meerjarenbegroting zal hierover een besluit moeten worden genomen.

Kanttekeningen

1.1 Deze Voorjaarsnota is een tussenstand.

In deze Voorjaarsnota zijn alle tot dusver bekende ontwikkelingen opgenomen. In aanloop naar de meerjarenbegroting dit najaar kunnen er nog zaken wijzigen. Voor wat betreft de Algemene Uitkering is een voorlopige inschatting gemaakt. Alle meerjarenbegrotingen van de gemeenschappelijke regelingen moeten nog door de raad worden goedgekeurd. Ook voor wat betreft de autonome ontwikkelingen zullen er in de komende maanden nog zaken gaan spelen.

1.2 De meicirculaire 2026 is niet verwerkt.

De meicirculaire 2026 wordt op 31 mei gepubliceerd en dat is na besluitvorming door het college over de Voorjaarsnota. De doorrekeningen van de meicirculaire zullen nog niet tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota gereed zijn. Met de informatie uit de Voorjaarsnota van het Rijk kunnen we echter wel een redelijke inschatting maken van de verwachte gevolgen. Deze inschatting is opgenomen in de voorlopige cijfers van de Voorjaarsnota Duiven. Eventuele aanvullende maatregelen die in de meicirculaire nog tot uiting komen zullen in aanloop naar de meerjarenbegroting 2027-2030 worden verwerkt.

1.3 De ambities kunnen nog worden bijgesteld

In de nu gepresenteerde Voorjaarsnota is uitgegaan van honorering van alle autonome ontwikkelingen en actualisaties van bestaand beleid. Het bijstellen van die ambitie, bijvoorbeeld op basis van het nieuwe coalitieakkoord, kan er toe leiden dat het financiële plaatje anders wordt. Het honoreren van nieuwe wensen zal leiden tot grotere tekorten bij ongewijzigd financieel beeld vanuit het rijk en vragen dus om aanpassing van het volgen dekkingsscenario.

1.4 De mogelijke herindeling heeft gevolgen voor het provinciaal toezicht.

Zodra het herindelingsontwerp is vastgesteld door de gemeenteraden van alle deelnemende gemeenten, begint het preventieve herindelingstoezicht. Afgesproken is dat de Meerjarenbegroting 2027-2030 wordt vastgesteld voordat het herindelingsontwerp wordt vastgesteld. Door deze volgorde aan te houden wordt voorkomen dat het verzwaard provinciaal toezicht al voor de uitkomsten van die begroting gelden. De Wet Arhi schrijft in Artikel 21 lid 1 en 2 voor dat tijdens dergelijk toezicht, categorieën van besluiten aangewezen kunnen worden die kunnen leiden tot nieuwe uitgaven dan wel tot verlaging van bestaande inkomsten of tot vermindering van vermogen. Besluiten in de aangewezen categorieën dienen voorgelegd te worden aan Gedeputeerde Staten.

Financiële paragraaf

Financieel meerjarenbeeld

Stand/P&C-product	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Primitieve begroting 2026-2029	691	-228	620	1.527	1.671
Raadsbesluiten tot de voorjaarsnota	-691	-401	-339	-387	872
Beginstand voorjaarsnota	0	-629	280	1.140	2.543
Begrotingswijzigingen voorjaarsnota					
Autonome ontwikkelingen	-547	-349	-1.033	-1.120	-2.234
Bestaand beleid - actualisatie	-405	-576	-540	-322	-274
Saldo mutaties voorjaarsnota	-952	-925	-1.573	-1.442	-2.508
Saldo na mutaties voorjaarsnota	-951	-1.554	-1.293	-302	35
Dekkingsmaatregelen	0	1.684	0	0	0
Saldo na voorjaarsnota	-951	130	-1.293	-302	35

Het gedeelte autonome ontwikkelingen en actualisatie van bestaand beleid in deze Voorjaarsnota leidt tot een nadeel van € 952.000 in 2026. Het verwachte jaarresultaat over 2026 komt hierdoor uit op € 951.000 negatief.

Na verwerking van alle autonome ontwikkelingen en de actualisatie van bestaand beleid en de voorgestelde incidentele dekking, resteert een tekort in bijna alle jaren. Alleen 2030 laat voorsnog een klein overschot zien. De tekorten worden vooral veroorzaakt door de loon- en prijsstijgingen en de achterblijvende rijks gelden die in deze Voorjaarsnota zijn verwerkt.

Als alle ontwikkelingen in deze Voorjaarsnota worden gehonoreerd is er in 2027 een begrotingstekort van € 1.554.000 dat in de jaren daarna af loopt naar een plus van € 35.000 in 2030. Aanvullende bezuinigingsmaatregelen zijn dus nodig om een structureel sluitende begroting aan te kunnen leveren.

Scenario's om te komen tot een sluitende begroting 2027.

In het kader van financieel duurzaam beleid dient de jaarschijf 2027 sluitend te worden gemaakt. Daarvoor zijn verschillende scenario's denkbaar. De provincie Gelderland biedt de mogelijkheid om het surplus van de Algemene Reserve in te zetten. Als voorwaarde stelt zij hieraan dat de solvabiliteit van de gemeente 20% of meer moet zijn. In Duiven is de solvabiliteit in de jaarstukken 2025 berekend op 39,7%. Daarmee wordt aan de voorwaarde voldaan. Uitgaande van de cijfers uit de Jaarstukken 2025 kan er een maximumbedrag van € 1.684.000 worden ingezet als dekking voor het tekort in 2027.

In deze berekening is nog niet de mogelijkheid meegenomen om een deel van de huidige bestemmingsreserves te laten vrijvallen in de Algemene Reserve. Dat zou betekenen dat het surplus hoger wordt en 10% van de vrijval dus nog kan worden opgeteld bij het eerder genoemde maximale bedrag. De inventarisatie die is doorgevoerd laat zien dat er in totaal een bedrag van € 697.450 vanuit de Bestemmingsreserves kan vrijvallen. Dit bedrag kan gebruikt worden om incidentele ontwikkelingen te dekken. Wanneer gekozen wordt om het bedrag in de Algemene Reserve te storten kan 10% (€ 69.745) worden toegevoegd aan het bedrag van € 1.684.000 om te gebruiken als dekkingsmiddel

Als dekking kan verder worden gedacht aan het verhogen van de belastingopbrengsten. Hierbij is de OZB opbrengst de belangrijkste optie. Andere belastingopbrengsten zoals rioolheffing en afvalstoffenheffing blijven buiten beeld omdat hier sprake is van een gesloten systeem. De invoering van nieuwe belastingen laten we hier ook even buiten beschouwing. Bij de keuze voor een OZB verhoging speelt ook een mogelijke gemeentelijke herindeling een rol. De gemeente Duiven zit onder het gemiddelde tarief van de 4 herindelende gemeenten. Dat betekent dat er in de nabije toekomst een mogelijke stijging aan zit te komen als de nieuwe gemeente besluit om de gemiddelde tarieven te gaan hanteren. Hiervoor zou nu al een ingroei model kunnen worden overwogen. 1% OZB stijging levert ongeveer € 78.000 op. 5% stijging zou een voordeel van € 393.000 opleveren en 10% stijging een bedrag van € 787.000.

Tenslotte zijn er vorig jaar in het project "Financieel gezond Duiven 2026" een groot aantal maatregelen opgehaald waarmee de gemeente zou kunnen besparen op de kosten. Mogelijk zijn er tussen deze maatregelen nog zaken die kunnen worden heroverwogen als dekkingsmiddel in aanloop naar de Meerjarenbegroting 2027-2030.

In de vorige Voorjaarsnota is ervoor gekozen om de verdeling tussen kostenverlaging en opbrengstverhoging 50:50 te verdelen.

De verschillende scenario's heeft het college vervolgens tot een nader afwegingskader gebracht. Dit afwegingskader laat zich als volgt samenvatten:

- Het inzetten van 10% van het surplus van de Algemene Reserve in 2027 zijnde een bedrag van € 1.684.000.
- In beeld is gebracht welke reserves opgeheven kunnen worden of 5% kunnen worden afgeroomd. De mogelijkheid bestaat om 10% van dat bedrag als dekking voor 2027 te gebruiken.
- Vervolgens het negatieve begrotingssaldo te gaan dekken door een combinatie van OZB verhoging (tot maximaal 10%) met bezuinigingen of keuzes in de in de Voorjaarsnota opgenomen nieuwe wensen. Deze twee te combineren in de verhouding 50% opbrengstenstijging en 50% kostenverlaging.

Bij de opgehaalde maatregelen die kunnen dienen als basis voor de bezuinigingen is het van belang een onderscheid te maken in haalbaarheid voor 2027 of later en tevens een clustering aan te brengen binnen de mogelijkheden per programma en te bezien of bezuinigingen gerealiseerd kunnen worden door middel van een taakstelling.

Overigens moet hierbij dan nog wel worden vermeld dat dit een tussenstand is in aanloop naar de Meerjarenbegroting 2027-2030. In de tussentijd zullen de gevolgen van de mei- en septembercirculaire, het nieuwe coalitieakkoord, de vaststelling van het herindelingsontwerp en overige tussentijdse ontwikkelingen nog worden verwerkt in de cijfers.

Participatie en communicatie

Op 16 juni wordt er een leeswijzeravond georganiseerd waar kort zal worden toegelicht hoe raadsleden de stukken het best kunnen lezen en waar de raadsleden in de gelegenheid worden gesteld om vragen te stellen. De fracties kunnen tot 23 juni om 9.00 uur schriftelijk vragen indienen die uiterlijk 29 juni worden beantwoord. Op 30 juni volgt dan de politieke avond en op 7 juli is de raadsvergadering gepland waarin de Voorjaarsnota wordt vastgesteld.

Bijlagen

201727462 – Voorjaarsnota gemeente Duiven 2026
201729545 – Raadsbesluit Voorjaarsnota Duiven 2026
201730679 – Beoordeling bestemmingsreserves

Duiven, 26 mei 2026.

Burgemeester en wethouders van gemeente Duiven,

A.F. (Anton) van der Gaag
secretaris

mr. H.B. (Huub) Hieltjes
burgemeester